

Saopštenje za medije

Zdravstveni troškovi kao posledica zagađenja iz termoelektrana na ugalj u Srbiji procenjuju se na 4 milijarde evra

- Termoelektrane na ugalj u Srbiji odgovorne su za polovinu troškova javnog zdravlja od ukupnih zdravstvenih troškova koje proizvode termoelektrane na Zapadnom Balkanu zagađujući vazduh
- Zagađenje vazduha je ozbiljan problem u Srbiji koji uzrokuje nepotrebno visoku stopu preuranjenih smrti, hroničnih bolesti pluća, srčanih problema i astme.
- Prestankom upotrebe uglja za potrebe proizvodnje struje uveliko bi bio poboljšan kvalitet vazduha, a ujedno bi se smanjile i štetne emisije ugljen-dioksida

Beograd, 18. mart 2016 – Procena zdravstvenih troškova nastalih usled zagađenja vazduha koje proizvode termoelektrane na ugalj u Srbiji, a koja je sprovedena po prvi put, prikazani su u izveštaju koji pokriva region Zapadnog Balkana a objavilo je Udruženje za zdravlje i okolinu (engl. Health and Environment Alliance, skr. HEAL), neprofitna organizacija sa sedištem u Briselu. (1)

Istraživanje “Neplaćeni zdravstveni račun - Kako nas termoelektrane na ugalj na Zapadnom Balkanu čine bolesnima” (2) procenjuje da zdravstveni troškovi koji su rezultat zagađenja iz postojećih termoelektrana u Srbiji iznose do 4 milijarde evra godišnje, što predstavlja polovinu ukupnih troškova od 8.5 milijarde evra iz ovog izvora u regionu Zapadnog Balkana (2).

Ovaj proračun zdravstvenih troškova, koji su direktno u vezi sa zagađenjem vazduha od termoelektrana, uzima u obzir pre vremena smrti, prijeme u bolnice u vezi sa respiratornim i kardiovaskularnim problemima, nove slučajeve hroničnog bronhitisa i simptome oboljenja donjeg respiratornog trakta, upotrebu lekova, kao i dane ograničene aktivnosti zbog lošeg zdravlja, uključujući i izgubljene radne dane. U pitanju je cena koju plaćaju pojedinci i vlade, a ne industrija uglja, uključujući tu i zdravstvene troškove na Zapadnom Balkanu, ali i u širem regionu Evrope, jer vetar nosi zagađen vazduh i preko državnih granica. (3)

“Naš novi izveštaj ukazuje na ogromnu štetu koju zdravlju nanose termoelektrane na ugalj u Srbiji i u drugim zemljama regije Zapadnog Balkana”, kaže Vlatka Matković Puljić, savetnica za zdravlje i životnu sredinu za region Balkana iz Udruženja za zdravlje i okolinu (HEAL). “Nadamo se da će podaci iz izveštaja ohrabriti srpsku Vladu da preispita državne energetske planove vezane za ugalj i lignit, kao i da poveća ulaganja u obnovljive izvore energije poput sunca i vetra.”

Region Zapadnog Balkana veoma je zavistan od upotrebe lignita (najzagađujući oblik uglja) u proizvodnji električne energije. Upotreba uglja kako bi se generisala električna energija značajno doprinosi zagađenosti vazduha, što je ionako veliki zdravstveni rizik na Zapadnom Balkanu. Četiri od deset najvećih emitera SO₂ nalaze se u Srbiji.(4)

Kombinacija štetnih gasova iz termoelektrana na ugalj, drugih industrijskih postrojenja, transporta i stambenog grejanja ugrožava zdravlje i prosperitet zemalja. Cifre Svetske zdravstvene organizacije

(SZO) pokazuju da ekonomski troškovi nastali zbog preuranjenih smrtnih slučajeva, a koji su rezultat zagađenja vazduha u Srbiji, iznose 33,5% državnog BDP-a, u poređenju sa 4,5% u Nemačkoj (5).

Vodeći zdravstveni stručnjaci u Srbiji potpisali su u oktobru 2014. Izjavu eksperata kojim pozivaju na smanjenje i ograničavanje upotrebe uglja kako bi se smanjila uzlazna stopa pojave hroničnih bolesti. (6)

Izveštaj Udruženja za zdravlje i životnu sredinu (HEAL) daje važne zdravstvene dokaze o tome kako je potrebno učiniti korake ka potpunom napuštanju upotrebe uglja i okrenuti se obnovljivim izvorima energije. "Mnogi stručnjaci iz oblasti javnog zdravlja u Srbiji, kao i drugi medicinski radnici širom sveta, u potpunosti su svesni i vrlo aktivni po pitanjima poboljšanja kvaliteta vazduha i približavanju izvorima "čistih" energija. Nadamo se da će im rezultati ove studije pomoći u ostvarivanju njihovog cilja." kaže Anne Stauffer, zamenica direktora u Health and Environment Alliance (HEAL).

HEAL poziva na odustajanje od upotrebe uglja u Evropi do 2040. godine kako bi se unapredilo javno zdravlje i smanjile emisije štetnih gasova koje uzrokuju klimatske promene. Partnerska organizacija Climate Action Network Europe takođe podržava odustajanje od upotrebe uglja. "Pariski sporazum znači da nema dugoročne budućnosti za industriju uglja" kaže Dragana Mileusnić iz Climate Action Network Europe. "Nadamo se da će Evropska Unija podupreti korake Srbije ka potpunom napuštanju upotrebe uglja. Ako EU zaista želi da bude lider u borbi protiv klimatskih promena, onda mora da podrži zemlje u susedstvu da prekinu svoju zavisnost od uglja što će doneti značajne zdravstvene i ekonomske benefite."

Kontakt:

Vlatka Matkovic Puljic, savetnica za zdravlje i okolinu za regiju Balkana iz Udruženja za zdravlje i životnu sredinu (HEAL), mobilni: +32474894953, tel: +32 2 234 36 42 (Brussels office), Email: vlatka@env-health.org

Marina Maksimović, konsultant za medije pri Udruženju za zdravlje i životnu sredinu (HEAL), mob: +32489452017, email: maksimovic.marina@gmail.com

Diana Smith, HEAL savetnik za komunikacije pri Udruženju za zdravlje i životnu sredinu (HEAL), Diana@env-health.org, mobile: +33 6 33 04 2943

Beleške za novinare/ke:

1. Novi izvještaj "Neplaćeni zdravstveni račun - Kako nas termoelektrane na uglj na Zapadnom Balkanu čine bolesnima" je dostupan na ovome linku: <http://bit.ly/1QMCYId>. Objavljen je 15.03.2016. na press konferenciji u 11h u Sarajevu, BiH, te u Briselu, u Belgiji, u isto vreme. Vlatka Matkovic Puljic, savetnica za zdravlje i okolinu za regiju Balkana iz Udruženja za zdravlje i životnu sredinu (HEAL) predstaviti će rezultate istraživanja danas u Beogradu.
2. Ukupni zdravstveni troškovi u regiji iznose do 8,5 milijardi evra godišnje. Tu cifru čine zdravstveni troškovi koje prouzrokuje zagađenje vazduha iz termoelektrana u pet zemalja Zapadnog Balkana koje izvještaj pokriva. To su: Bosna i Hercegovina sa zdravstvenim troškovima do 3.145 milijardi evra; Kosovo do 352 miliona evra; Makedonija do 720 miliona evra; Crna Gora do 257 miliona evra; i Srbija do 4.086 milijardi evra. Albanija, koja bi inače bila dio ove regije, isključena je jer u njoj nema termoelektrana na uglj. Izvještaj sadrži različite dokumente, među njima i zasebnu sekciju posvećenu Srbiji, kao i sekcije za četiri druge zemlje Zapadnog Balkana koje su obrađene u izvještaju.

3. Zdravstvene troškove prouzrokovane radom termoelektrana na uglj u Srbiji ne snose samo stanovnici ove zemlje ili regije Zapadnog Balkana. Od oko 8,5 milijardi evra zdravstvenih troškova koje prouzrokuju termoelektrane regije, samo 3,5 milijardi evra odlazi na stanovništvo zemalja Zapadnog Balkana. Oko 5 milijardi evra zdravstvenih troškova odnosi se na zemlje članice EU 28, plus Albaniju, Bjelorusiju, Moldaviju, Norvešku, zapadne regije Rusije, Švicarsku i Ukrajinu.
4. Termoelektrane u Evropi koje su najveći emiteri SO₂

Zemlja	Ime TE	SO ₂ (t)
B&H	Ugljevik	154,385
Serbia	Nikola Tesla B	93,200
Serbia	Kostolac B	89,100
B&H	Kakanj	73,123
Macedonia	Bitola	66,892
Poland	Belchatow	61,000
Bulgaria	Maritsa East 2	54,100
Serbia	Kostolac A	51,700
B&H	Tuzla plant G3-G6	51,644
Serbia	Nikola Tesla A	50,700

Emisije iz baze podataka Evropske Agencije za zaštitu životne sredine za 2103 (2013 European Pollutant Release and Transfer Register for EU plants)

5. Svetska zdravstvena organizacija (World Health Organization - WHO): Annex: *Economic cost of deaths from air pollution (outdoor and indoor) per country, as a percentage of GDP*: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/276956/PR_Economics-Annex_en.pdf?ua=1. WHO procjenjuje da ekonomski trošak privremenih smrti od zagađenja vazduha u Srbiji iznosi 33,5% BDP-a; u BiH 21,5%; u Makedoniji 19,9% i u Crnoj Gori 14,5%. Poređenja radi, Nemačka gubi 4,5%, a Velika Britanija 3,7%.
6. Čist vazduh unapredio bi javno zdravlje u Srbiji <http://www.env-health.org/resources/press-releases/article/clean-air-would-promote-better>

Udruženje za zdravlje i životnu sredinu (engl. Health and Environmental Alliance, skr. HEAL) je vodeća evropska neprofitna organizacija koja istražuje kako životna sredina utiče na zdravlje u Evropskoj uniji (EU). Uz podršku više od 70 organizacija članica, HEAL vrši nezavisnu ekspertizu i pribavlja dokaze iz medicinskih istraživanja u različitim procesima donošenja odluka. Naša široka mreža uključuje stručnjake iz oblasti zdravstva, neprofitna zdravstvena osiguranja, doktore, medicinsko osoblje, udruženja obolelih od astme i raka, građane, ženska udruženja, omladinska udruženja, nevladine organizacije za zaštitu životne sredine, naučnike i javne institute za zdravstvena istraživanja. Među članovima su međunarodne i evropske organizacije kao i državne i lokalne grupe. Website: www.env-health.org. Pratite nas na [Facebook](#) i [Twitter](#) [@HealthandEnv](#) [@EDCFree](#) i [@CHM HEAL](#)